

ਐਮ ਐਲ ਸਿੰਘਲ ਜੇ

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ

ਹੋਰ- ਜਵਾਬਦੇਹ

1987 ਦਾ CWP ਨੰ. 3421

25 ਫਰਵਰੀ, 2003

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 . ਅਨੁਛੇਦ. 226—ਕੰਡਕਟਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼—ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ—ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਿਆ—ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ - ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਪੈਸੇ ਲਏ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ—ਨਾ ਤਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ- ਕੰਡਕਟਰ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੀ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੇਵਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ 50% ਬੈਕ ਵੇਜ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ।

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਯਾਤਰੀ ਬੱਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ। ਕੰਡਕਟਰ ਕੋਲ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਕੰਡਕਟਰ ਕੋਲ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਯਾਤਰੀ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ।

(ਪੈਰਾ 10)

ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਸਿੱਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਣਗਹਿਲੀ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

(ਪੈਰਾ 11)

ਮਿਸ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਵਰਮਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਏ.ਐਸ. ਵਿਰਕ, ਐਡੀ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਏ.ਜੀ.ਪੰਜਾਬ .

ਨਿਰਣਾ

ਐਮ.ਐਲ.ਸਿੰਘਲ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼, ਤਰਨਤਾਰਨ ਡਿਪੂ ਵਿੱਚ ਕੰਡਕਟਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਡਿਪੂ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਵੱਲੋਂ 14 ਜਨਵਰੀ, 1986 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚੀ P7 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ 26 ਜਨਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਬੱਸ ਨੰ. 370, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ

ਕੰਡਕਟਰ ਸੀ, ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਜੰਡਿਆਲਾ ਚੌਕੀ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ | ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ 1000 ਰੁਪਏ ਵਸੂਲਿਆ ਸੀ। ਚਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ 1.60 ਪੈਸੇ ਲਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਹੋਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਰੁਪਏ ਲਏ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 3.20 ਪੈਸੇ ਵਸੂਲ ਕੇ ਰਕਮ ਦਾ ਗਬਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੋ ਹੋਰ ਯਾਤਰੀ ਮਿਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਪੈਸੇ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਗਬਨ ਕੀਤਾ। 1.90 ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। 3.20 ਪੈਸੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਯਾਤਰੀ ਉਤਰਦੇ ਹਨ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 (1) ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 5 ਦਸੰਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਅਨੁਸੂਚੀ P8 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਪਤੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P8 ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਰਕਮ ਦਾ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਹੁੰਦੇ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਤ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਝੂਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਡ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(4) ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਰਹੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਸ਼. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਯਾਤਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣਨ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸਿਰਫ 1.90 ਪੈਸੇ। ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਰਕਮ ਦੇ ਗਬਨ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1-A ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੋਹਣ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ। ਕੰਡਕਟਰ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਗਬਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਚਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ

Satnam Singh v. The Presiding Officer, Labour Court, 641
Amritsar & another (M.L. Singhal, J.)

ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਇਸ ਤਰਕ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ।

(5) ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਬੱਸ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ

ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਹੋਣਗੇ। ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ।

(6) ਸੈਂ II3 ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਐਡਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 1 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਸੀ-ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸਲਾਹ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(7) ਇਹ dLearned1 ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ[ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੋਲ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਕਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸ ਕੋਲ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਕਮ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਯਾਤਰੀ ਖੁਦ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਕੰਡਕਟਰ ਬੇਈਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਡਕਟਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਯਾਤਰੀ ਬੱਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ। ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਅਜੇ ਵੀ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸੀ। ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬੰਡਾਲਾ ਤੋਂ ਜੰਡਿਆਲਾ ਤੱਕ 12 ਯਾਤਰੀ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ 40 ਪੈਸੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਠ ਯਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਲਏ

ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਜੰਡਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਬੱਸ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੰਡਾਲਾ ਵਿਖੇ ਦੋ ਹੋਰ ਯਾਤਰੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25-25 ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 40-40 ਪੈਸੇ ਵਸੂਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 30 ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 25 ਪੈਸੇ ਲਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੰਡਕਟਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਸੀ।

ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਉਸਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬੱਸ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਹਰ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਲਾਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼/ਚਾਰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਰਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਚਨਚੇਤ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ।

(8) ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੰਡਾਲਾ ਤੋਂ ਜੰਡਿਆਲਾ ਤੱਕ 25 ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਾਤਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਡਾਲਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਜਾਨੀਆਂ ਵਿਖੇ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25-25 ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਾਨੀਆਂ ਵਿਖੇ ਬੱਸ ਕਿੱਥੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 25-25 ਪੈਸੇ ਦਾ ਅਸਲ ਕਿਰਾਇਆ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(9) **ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਚੰਦਰ (1)** ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ:

“ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬੱਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਈ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀ ਕੰਡਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਚੈਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ (1) ਚੈਕਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ (2) ਚੈਕਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੈਕਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਦੂਜੀ ਆਈਟਮ ਇਕੱਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਉੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੰਡਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1976 ਪੀ.ਬੀ. & Hr. 381

ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਿਰੋਲ ਜਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ।

xxx

xxx

ਜਿੱਥੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। "

(10) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਚੈਕੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਜੇਕਰ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਦਾ ਕੰਡਕਟਰ ਨਾਲ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੰਡਕਟਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੰਡਕਟਰ ਅਜੇ ਵੀ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਯਾਤਰੀ ਬੱਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ ਜਿੱਥੇ ਬੱਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੰਡਕਟਰ ਕੋਲ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਕੰਡਕਟਰ ਕੋਲ ਨਕਦੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੰਡਕਟਰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਯਾਤਰੀ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ **ਬਨਾਮ** ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.)

(11) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਸਿੱਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੱਸ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਣਗਹਿਲੀ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

(12) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ P8 ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਲ 1980 ਵਿੱਚ ਫਾਰਮ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ 23 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੋਟ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਅਵਾਰਡ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਉਜਰਤ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵਾਧੇ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਵੀ. ਐਮ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਜੇ.

ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ . ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ . ਜਵਾਬਦੇਹ

1997 ਦਾ *Crl.WP* ਨੰਬਰ 465

17 ਜਨਵਰੀ, 2003

ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 . ਐੱਸ. 63 ਅਤੇ 164(2) . ਆਰਮੀ ਨਿਯਮ, 1954 . ਆਰ.ਐਲ. 18(3) . ਫਾਇਰ ਆਰਮ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ . ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਸਮਰੀ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ - ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚੀਫ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਗਏ - ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਧੀਨ 164(2) ਸਮਰੀ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ . ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਆਰਡਰ *pa* ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਵਾਈਸ ਚੀਫ ਆਫ ਆਰਮੀ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਨਿਯਮ 18(3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਿਸਚਾਰਜ

Satnam Singh v. The Presiding Officer, Labour Court, 645
Amritsar & another (M.L. Singhal, J.)

ਪੂਰਵ-ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ
— ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।